

Javaslat a

„Alföldi Vadásztársulat, a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”

Békés vármegyei értéktárba történő felvételéhez

Kondoros Települési Értéktár Bizottságának megbízásából

Készítette:

Rigler Ivett

Rigler Ivett

Kondoros, 2024. január 12.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Kondorosi Települési Értéktár Bizottság

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Kozsuch Kornél elnök

Levelezési cím: 5553 Kondoros, Hősök tere 4-5.

Telefonszám: 06 66/ 589-300

E-mail cím: polhi@kondoros.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: „Alföldi Vadásztársulat, a Történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

igen
amely nemzetiség:²

nem

4. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti értéket tartalmazó települési/tájegységi értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

Kondorosi Települési Értéktár

Felvétel dátuma: 2023.12.04.

Fellelhetőségének helye: 5553 Kondoros, Külterület, Tanya 715, és 0216/7 hrsz.

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Tartalomjegyzék

Az Alföldi Vadásztársulat kialakulása	3
Vadgazdálkodás	5
Agarászat, kopászat.....	5
Politika	7
„Az alföldi vadászok tanyája”	8
Örökségvédelem.....	9

Az Alföldi Vadásztársulat kialakulása

A Nagycsáki birtok a **Harruckern uradalom** egy része volt, majd öröklés útján női ágon a Batthyány családhoz került. **Gróf Bolza Antóniát**, gr. Batthyány István kamarás vette feleségül. Gyermekük, **gróf Batthyány László** jegyajándékul kapta a családi birtokot, gróf Festetics Celestinnel kötött 1846-os házasságkötése alkalmából.

Gróf Batthyány László nyughatatlan emberként, élénk vadászéletet szervezett a nagycsáki pusztán, ezért **1844 és 1851 között, vadászházat alakított ki**, melyet később vadászkastéllá alakított. Kastélyát a vadásztagság növekedésével tagdíjból bővítette, annak szobáit a vadásztársaság tagjainak teljes jogkörrel adta oda, önzetlenül.

A 19. századi lóversenyzés divatjával, **virágzásnak indult a lótenyésztés** is. A mezőgazdaság fejlődése és a napóleoni háborúk után korszerűsített hadseregek szinte korlátlan számban igényelték a lóállományt. A birtokosok pedig meglátták a lehetőséget. Ménest, ménesre alapítottak, ám a szakszerű tenyésztéshez hozzá tartozott a **tenyészállomány kipróbálása**. Így terjedt el néhány évtized alatt angol mintára a **lovassalkavadászat divatja**. Ha a vadászat helyt állt az egyed, bátran bevethették a tenyésztésben is. A szórakozás mellett itt komoly szelektáló munkáról volt szó. **Csáki pusztán csakhamar megalakult az első magyar falkavadász társaság.**

A szabadságharc visszavetette a vadászatokat, ám a világsi fegyverletétel után, újra alakult az egyesület.

„Csak a vadászatok által lehet a valódi jó félvér lovat a középszerű vagy éppen a rossztól megkülönböztetni. Senki sem veszi annyira igénybe, s következőleg senkinek sincs oly szüksége a jó lóra, mint a vadász lovasnak, ki is ezen okból a jó lovat megbecsüli, s annak illő árát megadni, de még meg is kérni tudja. Vadászaton mindenki szeret jól helyezve lenni, iparkodik tehát a középszerű vagy rossz lovat istállójából kiküszöbölni, s helyébe jót szerezni, azért ha maga nevel lovakat, azokat jó kezelés és tartás által mindig jobbakká képezi, ha pedig venni szokta lovait, akkor a jót kiválasztja, de annak meg is adja az árát, ami a lótenyésztésnek új ingert nyújt, s éppen ez által emeli általánosságban a lótenyésztést.”³

1850-ben Csákon alapította meg gróf Batthyány László és báró Wenckheim Béla az Alföldi Vadásztársulatot, Magyarország első bejegyzett vadásztársaságát. 1851-ben aláírási ívet nyitottak, melyet első körben huszonnégyen írtak alá.

³ Bugár-Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csáki Kastély Hasznosításának Építészeti Tanulmánya Art Trade 1990./6. oldal/ Wenckheim Béla

„Következett hát a másik s nehezebb föladat: a vadászat számára helyet találni. [...] E nehézséget azonban a derék Batthyány László gr. csakhamar megszüntette [...] kérés nélkül legnagyobb készséggel ajánlván föl csáki pusztáján két hosszú, 120 lóra való istállót, és saját pusztai szerény lakában, s egy tiszti melléképületben 8 szobát. [...] most már csak falkáról s arról kellett gondoskodni, hogyan lehessen az egészet legkevesebb költséggel fönntartani. [...] A falka szeptember vége felé Angolországból megérkezett, és már 1851. október 20-án – köszönet Wenkheim Béla b. erélyességének és Batthyány László gr. áldozatkészségének, hangzott is annak víg csaholása a csáki rónán.”⁴

Az egyre növekvő taglétszám miatt, a kezdetben 8 szobás épület már nem volt elegendő, így bővíteni kellett.

Később a vadászat bölcsőjévé vált az uradalom, ahol az ország nemességének színe-java megfordult. Tíz éven át a legnagyobb puska nélküli vadászrendezvényeknek számítottak a csáki falkavadászatok és agarászatok.

„Csáki 1851-óta kezdett érdekessé válni, azóta, hogy ott évenként 6-8 hétig 20-30 vadász tartózkodik, s hol ugyanannyi lovas száguldozva követi a szép rónán a derék falkákat, szóval: mióta ott az alföldi vadászat létezik.”⁵

1851. október 16-án volt az első vadászat megtartva, később heti hat alkalommal vadásztak a 80 000 holdas kiváló vadászterületen. Október 20-december 3-ig tartottak a vadászatok, mielőtt a nagy hideg feloszlatta a társaságot.

20 vadászat; 11 fogás; a vadászatokon részt vevő úrlovasok száma 28 fő, a lovak száma pedig 69 volt. Ebben az évben Batthyány István gróf megszervezte az első csáki vadászversenyt.

Az összejöveteleket, a toronyban lengő zászló jelezte. Podmaniczky Frigyes, Az alföldi vadászok tanyája című regényében olvasható, hogy *„A messzelátón kitűzött lobogó azt jelenti, hogy a vadászok együtt vannak és szívesen fogadnak el vendéget. A ház tetejének másik oldalán lévő vészharang, a nem ritkán sűrű ködbe burkolt lapályban, elkésett s eltévedt vadászoknak útbaigazítója, megmentője.”*

Szigorú napirend szerint teltek a vadászat napjai, erről szintén Podmaniczky Frigyes ír regényében és naplójában.

Reggel a lovakat és az agarakat jártatták, majd fürösztés következett.

Mindenki a szobájában mulatja az időt, olvas, ír, amíg meg nem szólal a reggelire hívó harang. 11 órakor közös villásreggeli az ebéelőben.

12 órakor indult hetente négy kopászat és két agarászat, amihez a vadászmester sípjára kezdtek gyülekezni.

18 órakor „közebed” majd a társalgóban kártyajáték, írás, olvasás, társalgás. Tilos volt politizálni, és hazardizálni. Csak wisht és tarokkot játszottak, melyet két krajcárnál magasabban játszani nem volt illő.

Három fontos esemény határozta meg a vadászkat.

November 3-án a Szt. Hubertusz Ünnepen csak a tagság gyűlt össze. Október utolsó vasárnapján viszont az egész környék összegyűlt, ekkor tartották a lóversenyeket és az ugratóversenyeket.

1852-ben 34 fő-re szaporodott a vadászok száma, az idényt 34 vadászattal, 60 hajtással zárták, melyen 30 nyulat fogtak. 42 úrlovas vett részt az eseményen, 106 lóval.

⁴ Bugár-Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csáki Kastély Hasznosításának Építészeti Tanulmánya Art Trade 1990. / 9. oldal/ „Déliab Képes Naptár 1857-re” 11. kiadás/ Csáki és az alföldi vadászat –Második rész /Szálbek György/

⁵ Bugár-Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csáki Kastély Hasznosításának Építészeti Tanulmánya Art Trade 1990./ 9. oldal/ „Déliab Képes Naptár 1857-re” 11. kiadás/ Csáki és az alföldi vadászat –Második rész /Szálbek György

A csáki vadászatok fogalommá váltak, ezzel alapos fejfájást okozva a megye vezetőinek. **1853-ban a tagok száma elérte a 36-ot**, emiatt úgy határoztak, hogy új tagot csak akkor vesznek be, ha valaki kilép. 32 vadászattal, 80 hajtással, 39 fogással zárták a szezont. 49 vadász, 150 lóval vett részt az eseményeken. Ekkor új kopókat is hoztak Angliából. **1854-ben** 44 úrlovas vett részt az eseményeken, és 145 ló pihent az istállóban. 36 vadászat, 98 hajtás volt a szezonban 61 elfogott nyúllal. Egyre több a vendég az eseményeken, és már nők is kilátogatnak a kastélyba. Az új szezonra 37-en írták alá a tagságot. Mivel az egyesület bevételei kétszeresére nőttek, így a kopók és a huntsman részére házat terveztek építtetni. **1855-ben** már állt az épület a házhoz közeli erdőben. **1858-tól**, 22 éven keresztül, **Petőfi István** gazdatisztként és jószágigazgatóként segített mintagazdasággá fejleszteni az egykori Batthyány-birtokot. „...felelősségteljes beosztásában csak józan mérséklettel kereste a személyét befogadó arisztokraták társaságát.”⁶

Vadgazdálkodás

Az állattenyésztés (méneselek, agarak, kopók) fejlesztésén túl, a **vadgazdálkodásban** is szerepet játszott a társulat. Korábbi feljegyzésekben olvasható, hogy az alföldi vadásztanya környéke azért volt jó terület, mert sok volt a nyúl, és apróvad, mely a mezőgazdaságban, művelés alatt álló földek szempontjából nem túl szerencsés. Az állomány kordában tartásához pedig jó alkalom volt, a rendszeres falkavadászat. A terület hátránya is ugyan ez volt, mert az üzött fáradt nyulat, egy váratlan pillanatban felváltotta egy pihent egyed, aki ereje teljében futott tovább az agár elöl. Ez a macska-egér játék viszont, hozzájárult ahhoz, hogy ne csak „sebes” hanem „győzős” legyen a magyar agár. A terület másik hátránya az volt, hogy kevés volt a róka, mely problémát azzal küszöbölték ki, hogy Csákon szaporították őket. A nyúlszaporulat visszaszorítása és a rókák tenyésztése is mutatja, hogy a szórakozás mellett a vadgazdálkodásban is jelentős szerepe volt az egyesületnek.

Agarászat, kopászat

„A kopászatot és agarászatot vallám mindenkor legkedvesebb sportomnak, mert hiszen ezen időtöltés – elnézve az egészségre s a test edzésére való kiváló hatásától – leginkább megfelelt jellememnek, s hajlamaimnak, mert erélyességet, gyorsaságot s kitartást igényelt.”⁷

Ki kell emelnem, hogy dr. Patay Géza, a Geist család leszármazottja, egy egész könyvet szentelt az agarászatnak, és annak, hogy közelebb hozza ezt a régi nemzeti sportot, életstílust, felfogást a mai kor emberéhez, mely az „Emlékképek a nemzeti agarászat utolsó évszázadaiból” címet viseli. Olvasható benne, hogy az agár vadászat nem öncélú szórakozás volt, hanem élelemszerzési mód is. A Patay családban is tartották a szokást, hogy a hétköznapi agarászaton próbálták a kutyákat a versenyidényre, ám amikor elegendő vadat fogtak, befejezték a vadászatot.

Visszatérve a vadásztársulathoz, **1851-ben** két falkát és idomárt, azaz huntsmant hoztak Angliából. **Hesp Róbert** volt az idomár, aki ekkor jöhetett újra Magyarországra és aki később a híres Kincsem tréner lett.

Báró Podmaniczky leírásaiban olvasható, hogy az agarainak csak a lovak jártatása közben volt szabad kimenniük, utána megfürdették őket, majd szalmával beterített padkával ellátott ólban pihentek. „E tiszta fekhelyet annyira megszerették, hogy soha a téglával kirakott, csatornával ellátott padozatra, amelyen fekvé csúsznak valának kitéve, nem heveredtek. [...] Agaraimnak

⁶ Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Békés megyei és a Békéscsabai Városi Tanács V.B. Támogatásával: Békési élet Közművelődési és tudományos szemle

⁷ https://mtda.hu/books/podmaniczky_frigyes_naplotoredekek_3_Optimized.pdf

soha semmi szín alatt fűtött szobában tartózkodni, pamlagon heverészni vagy az emberek társaságában mulatniok nem volt szabad.”

A kutyák számára, 15 órakor vitték az ebédet, mely leves aljából és aprított rozskenyérből állt. Kemény, munkásabb időben, aprított kenyér helyett, ürü- vagy marhahúst aprítottak a levesbe. Nagy agarászatok előtt, egy darab sült szalonnát vagy zsírral itatott pirítós kenyeret kapott, mely a kor felfogása szerint jól hatott a légzési és emésztőszervekre.

Etetéskor ostorral volt jelen a lovasz, és ha a kutya irigynek és falánknak mutatkozott, és a szóbeli intésre nem reagált, a lovasz keményen megfedte.

Ahogy a versenypályán az angol telivér, úgy a vadászatokon az angol agár hódított egyre nagyobb teret. Agárversenyen egyértelmű volt az angol agár fölénye, ám a vidéki agarászok azt vallották, hogy a nyúlal kell felvennie a versenyt a kutyának. Hiába gyors az angol vér, ha elfárad két kör után.

A magyar agár ezzel szemben igazi különlegesség a magyar kutyafajták között. Csontozata erősebb, szélesebb, ezáltal karakteresebb a feje, nagyobb a füle. Kitartó, akár több napos vadászatot is bírja mostoha talajviszonyok között is. A nagyobb vadakat párban teríti le, erősebb egyedek a vaddisznót is képesek elejteni. Nem annyira a szaglására támaszkodik, inkább a látása élesebb. Megjelenése elegáns, természete intelligens, ragaszkodó, de nem tolakodó.

Korabeli vadászok, nem úgy jelölték őket, hogy angol vagy magyar, hanem hogy „sebes” vagy „győző”. Természetesen a vérvonalra ekkor is nagyon figyeltek, „sebes” vérűből is hagytak keveredni, hogy a vadúzó sebességet megtartsák. Nem csak a nyúl elfogásának pusztá ténye volt fontos, hanem igazi trófea volt egy olyan nyúl elfogása, mely rafináltan sok hajszát megkövetelt. A kutya nem helyezkedhetett a menekülő nyúl és az oduja közé. „Kertelés”-nek nevezték, és a kutyákat kizárták a versenyekből. Manapság ez a fogalom, a futball lesállításához hasonlítva válik leginkább érthetővé. Ebből is látszik, milyen komolyan vették a szabályokat. A felajánlott díjak értékében is megmutatkozott a versenyek jelentősége.

Az 1860-ban a vadásztársulat által szervezett csáki nemzeti országos agárversenyre a három legjobb agárnak a következő díjakat jegyezték fel: Első helyezettnek egy díszkardot, a másodiknak egy buzogányt, harmadiknak pedig ezüst kulcsot szántak. (Más versenyek díjai közt agár szobor, agárserleg/billikom, ezüst ostor is volt.) A versenyre, az ország bármely agarát várták, több más megyéből is. A versenynek nem csak az országos jelentősége volt nagy, hanem általa csiszolódott tökéletesedett a szabálykönyv is.

Mindemellett nemzeti sportként, az elpuhulás ellenszereként tekintettek az agarászatra, melyet eléggé pártolni nem lehet, mert lóra inti azt a nemzedéket, mely amúgy a kandalló előtt kötne ki.

Petőfi István is első osztályú agarász volt, **kitűnő kutyákat nevelt**. Nem egyszer **bíráskodott a Geist uradalomban rendezett vadászatokon**, amikor az ország nagyjainak kutyái futottak egymás ellen. Döntéseit elfogadták, és bizalmas ügyekről is mertek előtte beszélni.

Petőfi állandó versenybíró volt Csákon, a helyi agarász egyesületnél, így az egyike volt azon keveseknek, akik tisztában voltak az agarász szabályokkal. Érdekes történet, hogy mégis megtörtént egyszer, hogy szabályok szerint két kutya helyett, hármat indított az egyik versenyen. Igaz, Daru nevű kutyáját, barátja, Dérczi József nevezte a versenyre. Végül két Petőfi tulajdonú kutya közt dőlt volna el a küzdelem, Ive és Daru között, melyet az akkori bíró nem engedett. A Vadász és Verseny lap 1867-68-as számaiban nyilvánosan is tudósít a kellemetlen nézeteltérésről, melynek végeredményét le is közlik. *„A csáki agarász egyesület által mult évben tartott díj agarászat alkalmával fölmerült kérdés, a bírák és Petőfy István úr között, barátságos uton kiegyenlítődt: minthogy mindkét fél beismerte az alkalmossal ejtett formaszzerű hibákat.”*

Petőfi István, „Piczi” nevű magyar agár kutyájáról mintázott szobor, ma a Kondorosi Csárda bejárati előterében tekinthető meg, emléket állítva az Alföldi Vadásztársulat falkájának, a csáki agárszobroknak és vadászatoknak, és Petőfi Istvánnak egyaránt.

Nem csak az agarak, hanem a lovak is közel álltak Petőfi Istvánhoz. A Vadász és Versenylap 1870. évi száma szerint a békés megyei agársz-egylet tagjai részére kiírt versenyen vesz részt, Büszke nevű lovon.

Politika

Nem csak a közösség, az agársz, a vadgazdálkodás és a méneseik fejlesztése az, ami miatt jelentős volt ez az egyesület.

A vadásztársulat Kossuth-párti főnemesekkel alakult meg, akik elégedetlenek voltak a szabadságharc végkimenetelével. A szervezett, minden évben késő ősszel zajló vadászesemények, a passzív rezisztencia idején, alkalmat adtak a résztvevőknek, hogy a haza dolgairól beszéljenek. A résztvevők pedig, csak magas rangú földbirtokosok lehettek, akiknek alapvetően is volt szavuk, az pedig, hogy hasonló érdeklődésű emberek keresik egymás társaságát a szabad időtöltéshez, sporthoz, vadászathoz, társalgáshoz, egy természetes folyamat.

„Ez az egyesület volt az, amelyik megkísérelte a szabadságharc bukása után a nemzetet bénító fásultságot és félelmet lerázni, és az itt lovagló hazafiak, leszármazottjaik öt miniszterelnököt, számos minisztert és számtalan belső tanácsost adtak a hazának.”⁸

Olyan nagy nevek fordultak meg a nagycsáki majorban, mint gróf Almásy Dénes, gróf Andrássy Aladár, gróf Batthyány László, gróf Bethlen József, Eszterházy Ferenc, báró Eötvös József, gróf Festetics Géza, báró Orczy Béla, gróf Wenckheim Antal.

Érthető tehát, ha az állítólagosan a hírhedt betyárok dorbézolásainak megfékezésére 1852-ben épült zsandárlaktanya, a mai városháza, csak részben a betyárok miatt jött létre. Sokkal inkább a nemesek megfigyelésére épült, akik időről időre vadász, agársz üzésével sportoltak, ennek címén összegyűltek „...a Bach korszakban, amikor minden fegyvert eltiltottak. Szóval a bécsi kamarilla nem a betyároktól tartott, de a magyar urak netalán kellemetlenkedéseitől.”⁹

Ebben az időben különösen fontos volt, hogy zavartalanul tudtak gyülekezni, és eszmét cserélni, hiszen az országban figyelték az összejöveteleket, tartottak attól, hogy fellángolnak a szabadságharc eszméi.

„A hányszor visszatekintek múltam e fentebb jelzett szakába, mindannyiszor lelkem mélyéből köszönetét mondom báró Wenckheim Béla emlékének, amiért ő a csáki vadász-egyletet megteremté. – Csakis ennek segítségével tette lehetővé azt, hogy az 1848 óta szerte szét bolyongó, ugyanazon társadalmi réteghez tartozó érintkezési pontot s alkalmat találjanak, melynek igénybe vétele révén, egy férfias, a testet edző, s a lelket elevenítő időtöltés mellett, egymással érintkezhetünk, a világtól teljes elvonultságban a nélkül, hogy bármi policziális, közigazgatási vagy felsőbb helyről kívánatosnak jelzett megfigyelésnek lettünk volna alátevés.

Társulatunk annyira minden veszélyes jelleget nélkülöző s teljesen neutrális állású volt, hogy az évente oda gyakrabban bekopogató csendőr-őrjárat sem talált semmi kifogásra méltót – hanem jóllakva s felöntve a garatra ballagott odább.”¹⁰-olvashatóak Podmaniczky Frigyes sorai azzal kapcsolatban, hogy a zsandárokkal hogyan jöttek ki egy látogatás alkalmával.

⁸ Batthyány-Schmidt Margit: A Batthyány-fa szellemisége (Batthyány-Geiszt kastély, Békés megye, Kondoros/Csáki) előterjesztés, 2017.

⁹ Paulik Ágnes: Kondoros története 1228-1920, Budapest, 2006

¹⁰ Bugár-Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csáki Kastély Hasznosításának Építészeti Tanulmánya Art Trade 1990./12. oldal /Podmaniczky Frigyes: Egy régi gavallér emlékei részlet.

„Az alföldi vadászok tanyája”

A Batthyány - Geist vadászkastélyt gróf Batthyány László építtette 1846 és 1851 között a Wenckheim család segítségével, feltételezések szerint Ybl Miklós és Pollack Ágoston tervei alapján, neoklasszicista stílusú homlokzattal.¹¹

1851-ben a keleti fekvésű „svájci stílusú” földszintes **tisztartói kúriában** 4 szobát használtak, déli végében lévő nagyszoba az ebédlő és társalgó funkciót láthatta el, az intézői lakban (később Petőfi-lak) szintén 4 szoba volt. Szobánként 3-3 fő vadász lakott, kizárólagos joggal.

1852-ben épült meg az **egyemeletes főépület**, a földszintes tisztartói kúriával párhuzamosan. Ekkor még különálló épületek voltak.

A major **nagymagtára** az 1856-os térképen már látható.

Később egy **új épületszárnyal** összekötötték a kastélyt és a kúriát, így a létesítmény „H” **alaprajzot** kapott, amit az 1863–1864-es II. katonai felmérés térképén is szerepeltettek, mintegy kéttucatnyi gazdasági épülettel egyetemben.

Az **egyemeletes épület** szintén „svájci stílusban” épült, melyben **24 fő** kapott helyet.

A **földszintes szárnyban 12 fő** kapott helyet, így az intézői lak felszabadult, ahová 1858-ban bérlő költözött, a gyulai származású Geist Gáspár.

Mivel Batthyány László is bekapcsolódott a passzív ellenállásba – a történet szerint a birtokon **150 osztrák császári katona helyett 150 agarat tartott**. Még arra is ügyelt, hogy fekete vagy sárga tarka agarak legyenek, mely átvitt értelemben a sárga-fekete császári zászlóra utalt. Ezért egyes források szerint olyan anyagi helyzetbe került, aminek okán a nagymajori kastélyát és birtokát **1859-ben** el kellett adnia. Más forrás szerint pedig a **Geist (II.) Gáspár** a bérleményt meg szerette volna venni, de gróf Batthyány László rendre visszautasította a vételi ajánlatait. Egy alkalommal Geist újra felhozta a vételi szándékot, melyre Batthyány olyan árat mondott, amit tervei szerint a másik nem fogadna el. Mégis kezét fogtak, ami abban az időben felért egy hivatalos szerződéssel. Új ura lett a vadászkastélynak, Geist Gáspár személyében. A birtokon később uradalmi iskola is működött.

Halálakor, a vadászat bölcsőjét **1872-ben** hét gyermeke örökölte, mely az örökösről, **Gyula-major** nevet kapta. **Geist I. Gyula örökölte a birtokot és tovább vitte a híres ménes egy részét, maga is híres lótenyésztővé vált**. A ménes inkább vadász- és távlovaglásra alkalmas lovak, katonai hátszlovak tenyésztésére szakosodott.

1903-ban Geist (I.) Gyula halála után, fia **Geist (II.) Gyula** örökölte. Felesége, özv. Geist Gyuláné (született: Jálics Mária Lujza) a csáki kastély kertben kápolnát és családi kriptát építtetett férje emlékére, szintén Ybl Miklós tervei alapján.

A kastélytól északra épült a házmesteri lak.

A versenyistálló, a kastélytól délre helyezkedtek el. 120 ló befogadására alkalmas két részből álló épületegyüttes volt, melyet időközben lebontottak.

Podmaniczky leírása szerint a környező erdőcske legsűrűbb részében volt a kopófalák háza.

„Az alföldi vadászok tanyája” című regénye szerint, az emeletes középnagyságú „új schweizi modorban készült” nyájas épület körül sűrű növényzetű akácerdő, azon túl néhány rendesen művelt kert, és fákkal szegélyezett gazdasági épület volt található. *„A még e vidéken létező roppant terjedelmű ős gyepek friss zöldje, mintegy ugyanannyi nagyszerű smaragdszínű tavat varázsol a jól művelt lapály láthatárára, s e látvány legmélyebben fekvő díszítményét képezi.”*

A kellemes sétányon túl, mintegy az angolkert közepét képező futópálya a korabeli vadászok mulatóhelyeként is szolgált, hiszen itt egész nap új lovak érkeztek, indultak vagy próbálták, idomították őket.

¹¹ Nincs írásos bizonyítéka annak, hogy Ybl Miklós tervei alapján épült a kastély, ám abban az időben, több alföldi kastélyon is (Kétegyházán, és Derekegyházán) öntöttvas oszlopos előtetőket épített, bővítés gyanánt

A kápolna mögötti épület a **cselédszállás**, 30 méterre helyezkedett el az istállótól.
A második világháború végén 1944 körül a Geist család elmenekült a birtokról.
A rendszerváltás után az önkormányzat 1993-ban a kastélyt, majd 2003-ban a kastélyparkot is megvásárolta.

Örökségvédelem

1999 és 2005 között a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak köszönhetően részlegesen felújították a kastélyt, helyreállították a létesítmény bizonyos részeit.

A kastély napjainkban üresen áll, az eredeti ablakok némelyikét befalazták, némely falakra újabb ablakok kerültek.

2010. szeptember 4-én, a Kondoroson megrendezett **20. Békés megyei Vadásznapi** keretében **avatták fel az első magyar bejegyzett vadásztársaság emlékét őrző, közadakozásból megalkotott emlékkövet** a nagymajori kastélyparkban, melyen a vadásztársulat néhai tagjainak névsora olvasható.

1. Almásy Zsigmond	29. gróf Lamberg Rudolf
2. gróf Almásy Dénes	30. gróf Marburg Frigyes kapitány
3. gróf Almásy György	31. báró Maasburg Sándor
4. gróf Andrássy Aladár	32. báró Orczy Andor
5. Atzél István	33. báró Orczy Béla
6. gróf Batthyány Géza	34. báró Podmaniczky Frigyes
7. ifj. gróf Batthyány István	35. Prónay István
8. gróf Batthyány László	36. Prónay József
9. Csernovics Arzén	37. Reise Antal
10. Beniczky Ferenc	38. Rosti Pál
11. Beniczky Ödön	39. báró Rudnyánszky Iván
12. gróf Bethlen József	40. Szapáry Gyula
13. Bohus János	41. gróf Szapáry István
14. gróf Bolza István	42. gróf Szapáry László kapitány
15. gróf Bolza Péter	43. Szegő Lajos
16. báró Botmer főhadnagy	44. Tisza Kálmán
17. Dessewffy Emil	45. Tisza Lajos
18. gróf Dessewffy Márton	46. Tomcsányi Károly
19. Dőry Lajos	47. Tomcsányi Mihály
20. Dőry Lajos	48. Tomcsányi József főispán
21. báró Eötvös József	49. gróf Wenckheim Antal
22. Esterházy Ferenc	50. báró Wenckheim Béla
23. gróf Festetics Géza	51. gróf Wenckheim Gyula
24. báró Hammerstein kapitány	52. gróf Wenckheim Rudolf
25. gróf Hunyadi János	53. báró Wenckheim László
26. Inkey József	54. báró Wenckheim Viktor
27. Kárász Imre	55. Zampis Antal
28. gróf Keglevich Béla	56. gróf Zichy Edmund

Ma az emlékkő a városháza előtt, a Hősök terén tekinthető meg.

2010-ben fogalmazódott meg annak az alapítványnak a gondolata is, mely a vadászat bölcsője épületeinek megmentését tűzte ki célul.

Megalakult az „Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány” 2020-ben Kepenyés Andrásnak köszönhetően. Az alapítvány képviselője, kuratóriumi elnöke Paluska Zoltán, a kuratórium tagjai Kozsuch Kornél, Kurucz Gyula.

A pártoktól független Alapítvány célja, hogy a történelmi Magyarország területén elsőként megalakult vadásztársaságnak méltó emléket állítson és történelmi hagyományokon alapuló jövőképet adjon vadásznak és nem vadásznak egyaránt. A Falkavadász társaság hagyományainak megőrzésén, valamint a vadász- és lovas turizmus fejlesztésén keresztül az alapítvány járuljon hozzá a helyi értékek védelméhez, a települések és helyi társadalom megújításához, továbbá a környezeti nevelés eszközeivel mutassa be egy fenntartható életmód lehetőségeit a helyi lakosoknak, a térségben tanuló diákoknak és az ide látogatóknak, legyen az vadász, ló szerető, falkakutya kedvelő, vagy éppen természetbarát.

Az alapítvány 2015 óta, minden évben megemlékezést tart a kastélyparkban, a tizenhárom aradi vértanú és Batthyány Lajos miniszterelnök tiszteletére.

A kápolna előtt az Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány emlékköveket helyeztetett el. 56 alapító vadászból, 14 nevéhez kapcsolódik eddig emlékkő:

- **báró Podmaniczky Frigyes** - 1824.06.20. (Pest) – 1907.10.19. (Budapest) - Országgyűlési képviselő, a fővárosi közmunkatanács alelnöke.
- **Desseffy Emil** - 1814.02.24. (Eperjes) – 1866.01.28. (Pozsony) - Országgyűlési képviselő, 1855-1866. között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke
- **báró Wenckheim Béla** - 1811.02.16. (Pest) – 1879.07.07. (Budapest) - 1875-ben - Magyarország miniszterelnöke
- **gróf Keglevich Béla** - 1833.03.10. (Buda) – 1896.11.13. (Budapest) 1866-75. között az Országos Erdészeti Egyesületnek első elnöke. 1886-ban Heves megye főispánja
- **báró Orczy Béla** - 1822.01.16. (Pest) – 1917.02.07. (Bécs) - több kormányban miniszter, majd 1895-1917. között országbíró
- **gróf Andrássy Aladár** - 1827.02.17. (Pest) – 1903.04.02. (Budapest) - Honvéd őrnagy - Gömör vármegye főispánja, főrendiházi tag
- **Tisza Lajos** - 1832.09.12. (Nagyvárad) – 1898.01.26. (Budapest) - 1879. és 1883. között - Szeged újjáépítésének királyi biztosa, majd miniszter
- **Tisza Kálmán** - 1830.12.16. (Nagyvárad) – 1902.03.23. (Budapest) - 1875. és 1890. között - Magyarország miniszterelnöke
- **Tomcsányi József** - 1807.03.26. (Békés) - 1876.05.04. (Budapest) - 1848-ban Arad, 1861-ben Csongrád, majd - 1867-1876. között - Békés vármegye főispánja
- **Szapáry Gyula** - 1832.11.01. (Pest) – 1905.01.20. (Abbázia) - 1890. és 1892. között Magyarország miniszterelnöke
- **báró Wenckheim László** - 1814.06.21. (Pest) – 1879.08.31. (Bad Gastein) - Nagybirtokos, lótenyésztő, az állami vízszabályozások kormánybiztosa, táblabíró
- **gróf Szapári László** - 1831.11. 22. (Pest) – 1883.09.28. (Pozsony) - Császári és királyi kamarás, - lovassági tábornok, hadtest-parancsnok
- **báró Eötvös József** - 1813.09.03. (Buda) – 1871.02.02. (Pest) - Országgyűlési képviselő, 1866-1871. között a Magyar Tudományos Akadémia elnöke
- **Zichy Edmund** - 1811.07.09. (Pest) – 1894.01.27. (Bécs) - Császári és királyi kamarás, az 1873-as bécsi világiállítás biztosa

2015. október 6-án, az aradi vértanúk emléknapján tartott megemlékezés keretében jelentették be a kastélypark megújítását, melyet uniós és állami támogatásból valósítottak meg.

2020-ban Kondoros Város Önkormányzata felújította a kápolnát, melyet 2020. szeptember 19-én ünnepélyesen újraszenteltek.

2022. október 9-én, az aradi vértanúk tiszteletére rendezett megemlékezés az apróvadás vadászidény kezdetéhez és Petőfi Sándor születésének 200. évfordulójához is kapcsolódott. Az **Országos Agarász Egyesület** kezdeményezésére Petőfi István emlékére emlékoszlopot állítottak a kastélykertben. Az oszlopot, Szabó Lajos fafaragó készítette.

Ma, a Batthyány-Geist vadászkastély (2494 azonosítószámmal), a körülötte közvetlenül meglévő építmények, mint az agárház (16254 azonosítószámmal), intézői lak (16256 azonosítószámmal), kápolna, cselédház négyeskonyhával (16255 azonosítószámmal), és a park, műemléki védelem alatt állnak. Törzsszám: 9462

6. Indoklás a megyei értéktárba történő felvétel mellett:

A csákói kastély a magyarországi vadásztársaságok bölcsőjévé vált, hiszen Batthyány László és Wenckheim Béla által alapított elsőként bejegyzett magyar vadásztársaság, az Alföldi Vadásztársulat is itt kezdte meg működését 1850-ben.

Számos kiemelkedő személy megfordult a csákói vadásztanyán, melynek jelentősége vitathatatlan.

A társulatnak jelentős szerepe volt a politikában, hiszen a szabadságharc bukása után, az elégedetlen nemesek itt gyűltek össze, és tervezték a kiegyezést. Ők, próbálták a nemzetet bénító fásultságot, félelmet lerázni. Ők voltak, akik tettek. Komplettné épületet, zsandárlaktanyát húztak fel a megfigyelésükre, ami nyomatéka annak, hogy igenis, ennek a közösségnek nagy ereje volt.

Ám a vadásztanyán, nem csak titkos szervezkedés folyt.

„Csak a vadászat által lehet a lótenyésztést emelni, s ez a legbiztosabb eszköz mind a férfiaság fenntartására, mind pedig az ébresztésére.”¹²

Wenckheim Béla

Jelentős volt a **minőségi ménesek kialakításában, az agarak jó vérének örökítésében kinevelésében**, hiszen a csákói ménes is országos hírű volt (a megye egyik legerősebb ménese), akár csak az agaraik.

Az állattenyésztés fejlesztésén túl pedig, a **vadgazdálkodásban** is szerepet játszott a társulat. 1861-ben Podmaniczky Frigyes a Csákói vadásztanyára szervezte az országos nemzeti agarászversenyt, mely esemény, a későbbi országos agarászversenyek elődje volt.

A társulat emlékére, értékének megerősítésére alapítvány is létrejött.

Az **Aldöldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány**nak köszönhetően több olyan program is színesíti a kastélyparkban megrendezett hagyományörző napot, melyből megtudhatjuk a korabeli agarász, vadász módszereket, hogyan vadászik az agár, hogyan működik egy kopászat, solymászat. Azokban az időkben, mikor fegyvert is használhattak, milyen típusú fegyverek voltak. Mindezen hagyományainkat ápolnunk, örökítenünk kell.

A csákói kastély a magyarországi vadásztársaságok bölcsőjévé és fogalommá vált. Dankó Béla, országgyűlési képviselő gondolatai szerint: „A környékbeli vadászok büszkék arra, hogy az ország első bejegyzett vadásztársulata itt alakult, ezen a helyen.”

Múltját tekintve a Wenckheim kastély és a **Csákói vadászkastély** volt olyan központi hely a vármegyében, ahol élet és állandó vendégeskedés volt. Szellemi és szórakozási központ volt egyszerre. **Szerepet vállalt a politika,- a gazdaság,- és az irodalomtörténetünkben. Elmondható, hogy az Alföldi Vadásztársulat Kondoros számára, és vármegyei szinten is jelentős kulturális örökség.**

¹² Bugár Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csákó Kastély Hasznosítási tanulmányterve Art Trade 1990.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Báró Podmaniczky Frigyes: Az alföldi vadászok tanyája, 1906.

Báró Podmaniczky Frigyes: Naplótöredékek 1824-1887, 1888.

A Békésvármegyei Régészeti és Mívelődéstörténelmi Társulat Évkönyve, Göndöcs Benedek: Geist Gáspár emlékezete, B.-Csabán, 1879

Bugár-Mészáros Károly: Kondoros: Geist-Csákó Kastély Hasznosítási tanulmányterve Art Trade 1990.

Éble Gábor: A Harruckern és a Károli család, Budapest, 1895.

Hankó József: Két évszázad a Wenkheim családdal, Gyula, 2000.

Kalhammer Mátyásné: Kondoros temetői és a település szakrális építményei c. szakdolgozatából – Dérczy Ferenc Könyvtár és Közösségi Ház helytörténeti gyűjtemény

Patay Géza: Emlékképek a Nemzeti Agarászat utolsó évszázadaiból, Budapest, 2021.

Vadász- és Versenylap 1857. I. évf. 3. szám

Vadász- és Versenylap 1857. I. évf. 4. szám

Veszprémi Szemle Várostörténeti Közhasznú Alapítvány: Veszprémi Szemle 2023/1. 25. évfolyam, 68. szám.

A Dérczy Ferenc Könyvtár és Közösségi Ház helytörténeti gyűjteménye

<https://birosag.hu/ugyfeleknek/civil-szervezetek/civil-szervezetek-nevjegyzeke>

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/news&news_id=247&page=35

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/gallery&gallery_id=71&page=3&limit=100

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/gallery&gallery_id=221&page=2&limit=100

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/gallery&gallery_id=239&page=2&limit=100

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/gallery&gallery_id=274&page=1&limit=100

http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/gallery&gallery_id=334&page=1&limit=100

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Batthy%C3%A1ny%E2%80%93Geist-kast%C3%A9ly>

<https://alfoldslow.hu/alfoldi-vadasztarsulat-kozhasznu-alapitvany-mult-jelen-es-jovo/>

http://bekeswiki.bmk.hu/index.php/Pet%C5%91fi_Istv%C3%A1n-

[eml%C3%A9koszlop_\(Kondoros\)](#)

<http://bekeswiki.bmk.hu/index.php/L%C3%B3r%C3%A9vas%C3%BAt>

<https://www.dankobela.com/hirek-danko-bela/atadtak-kondoroson-a-felujitott-batthyany-geist-kastelyparkot>

<https://kondoros-regi-epuletei8.webnode.hu/>

https://epa.oszk.hu/03000/03021/00029/pdf/EPA03021_veszpremi_szemle_2023_1.pdf

<https://kincsempark.hu/2023/10/13/a-vasarnapi-nevadok-geist-gaspar-es-rapp-csaba/>

www.arcanum.hu

www.hungaricana.hu

www.bekeswiki.hu

https://mtda.hu/books/podmaniczky_frigyes_naplotoredek_3_Optimized.pdf

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
 - **Videótár** - 5 videó
 - **Képtár** - 45 fotó
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
 - **Zuberecz Tibor**, a Békés vármegyei Vadászszövetség fővadászának támogatólevele
 - **Paluska Zoltán**, mint az Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány elnökének támogatólevele
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
 - **Kozsuch Kornél**, a Kondoros Települési Értéktár Bizottság elnökének hozzájáruló nyilatkozata
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról
 - **Rigler Ivett** a Dérczy Ferenc Könyvtár és Közösségi ház intézményvezetőjének nyilatkozata
5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata
 - **22/2023 (XII.04) sz. KTÉB határozat**

Fotó- és audiovizuális dokumentáció

Tartalom

Videó gyűjtemény.....	3
1. Dajnoki Imre videója, kastély helyiségeinek bemutatása, elrendezkedés, kápolna előtti emlékkövek, kápolna, cselédszállás, intézői lak, tisztartói kúria, gondnoki lakás:	3
2. Petőfi István Általános Iskola és Gimnázium kisfilmje a Kastély történetéről:	3
3. Kastélypark ünnepélyes átadása (2015):.....	3
4. Jézus Szíve Kápolna újraszentelése (2020):.....	3
5. Téli drónfelvétel:	3
Képdokumentáció	4
1. kép Geistcsákó elhelyezkedése, benne a Batthyány-Geist Kastély pozíciója.....	4
2. kép Csákópuszta a III. katonai felmérés szerint.....	4
3. kép Nagymajor épületegyüttesének elhelyezkedése, a lebontott épületekkel együtt. 1990.....	5
4. kép Nagymajori épületek elhelyezkedése, drónfelvétel napjainkban	5
5. kép Nagymajor tulajdonosai 1720-tól a privatizációig.....	6
6. kép gróf Batthyány László (1815-1881).....	7
7. kép gróf Wenkheim Béla (1811-1879)	7
8. kép Geist Gáspár (1817-1872).....	8
9. kép Petőfi István (1825-1880)	8
10. kép Geist Gyula (1855-1903).....	9
11. kép Geist II. Gyula (1887-1963)	9
12. kép báró Podmaniczky Frigyes	10
13. kép Andrassy Manó: A csákói vadásztanya, falkavadászat, 1857	10
14. kép Csákói vadásztanya - Délibáb képesnaptár 1857.....	11
15. kép Vadász- és Versenylap 1857. 1. évfolyam 3. sz - A Csákói vadásztársulat kialakulása	11
16. kép Vadász- és Versenylap 1857. I. évfolyam. 4. szám - Csákói vadászat s akadály-verseny	15
17. kép Csákói agarászat – báró Orczy Béla rajza.....	16
18. kép Vadász- és Verseny lap 3. évfolyam. 33. szám - 1859.	17
19. kép Hesp Robert a Batthyány-Geist kastély előtt agarakkal, háttérben a később lebontott istálló és agarház épületei is látszanak.....	18
20. A Batthyány-Geist kastélykert felújítását megelőző kertrégészet alkalmával előkerült kutya bárca	19
21. kép Versenydíj.....	19
22. kép Csákói vadászat - "Vasárnapi ujság" - 1885.	20

23.	kép Csáki falkavadászat – jobbról gyalog Geist Gyula.....	20
24.	kép Kastély déli oldala az 1930-as években	21
25.	kép Kastély déli oldala 2023.	21
26.	kép Svájci stílusú épületrész díszkúttal – Tisztartói kúria	22
27.	kép Drómfelvétel a kastélyról napjainkban a tisztartói kúria felől (keleti oldal) díszkút, gondnoki lakás jobbról	22
28.	kép Batthyány-Geist Kastély nyugati bejárat, vasoszlopos aláhajtóval 2015.....	23
29.	kép Kastély nyugati bejárat napjainkban	23
30.	kép Intézői lak/ Petőfi-lak és kert napjainkban – Forrás: Oláh Péter.....	24
31.	kép Jézus Szíve Kápolna felújítás után, az újrászentelés napján	24
32.	kép Jézus Szíve kápolna előtti emlékkövek	25
33.	kép báró Eötvös József, Tisza Kálmán, báró Podmaniczky Frigyes emlékköve a kápolna előtt	25
34.	kép Gazdatatiszti lak.....	26
35.	kép Csoportkép a cselédszállás előtt, kúttal	26
36.	kép "Batthyány-fa" háttérben díszkút.....	27
37.	kép "Batthyány-fa" emléktáblája koszorúzás után	27
38.	kép Emlékkő az Alföldi Vadásztársulat alapítóinak nevével.....	28
39.	kép Emlékoszlop Petőfi István emlékére 2022.....	28
40.	kép Díszlövés Petőfi István emlékoszlopa előtt 2022.....	29
41.	kép Petőfi István „Piczi” nevű magyar agaráról mintázott szobor, ma a Kondorosi Csárda előterében tekinthető meg	29
42.	kép Országos Agarászegyesület tagjai a kastély előtt 2020.	30
43.	kép Vadászkürtös térzene a díszkút mellett 2021.....	30
44.	kép Magyar Előltöltő Fegyveres Lövészek Szövetségének fegyverbemutatója 2022.	31
45.	kép Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány vadászkiállítás a földszinti teremben.....	31

Videó gyűjtemény

1. Dajnoki Imre videója, kastély helyiségeinek bemutatása, elrendezkedés, kápolna előtti emlékkövek, kápolna, cselédszállás, intézői lak, tisztartói kúria, gondnoki lakás:

<https://www.youtube.com/watch?v=fZ9nE-ljK1I>

2. Petőfi István Általános Iskola és Gimnázium kisfilmje a Kastély történetéről:

<https://www.youtube.com/watch?v=Snuav8kwjUQ>

3. Kastélypark ünnepélyes átadása (2015):

<https://www.youtube.com/watch?v=uysxzHw9jU>

4. Jézus Szíve Kápolna újraszentelése (2020):

<https://www.youtube.com/watch?v=dhX5aytfBl4&t=33s>

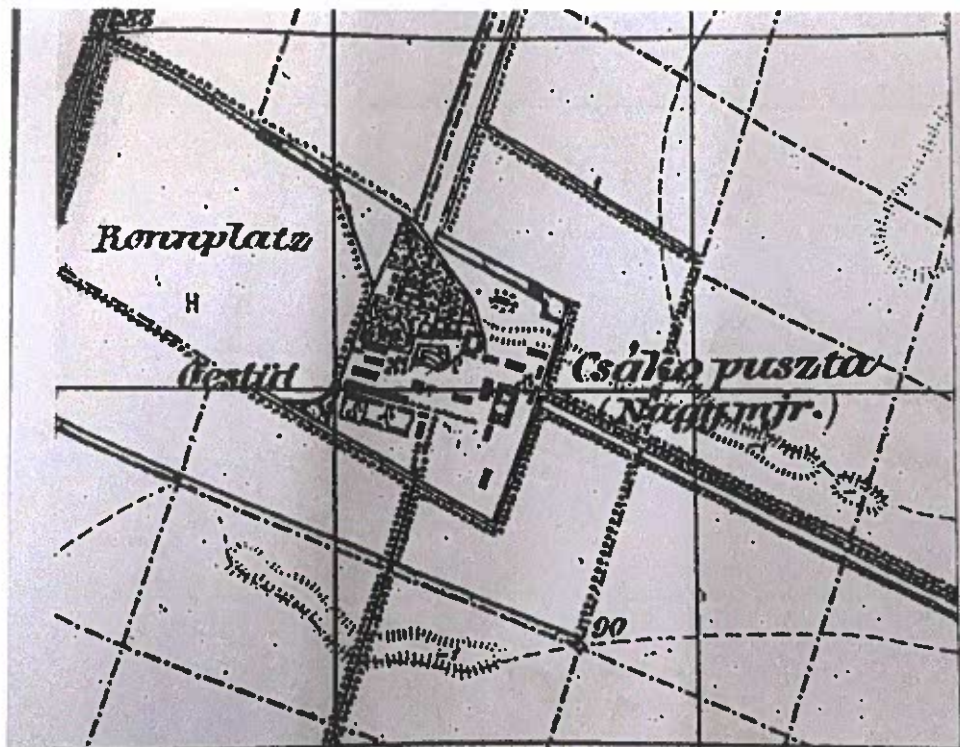
5. Téli drónfelvétel:

<https://www.youtube.com/watch?v=HGI-1K8oivI&t=14s>

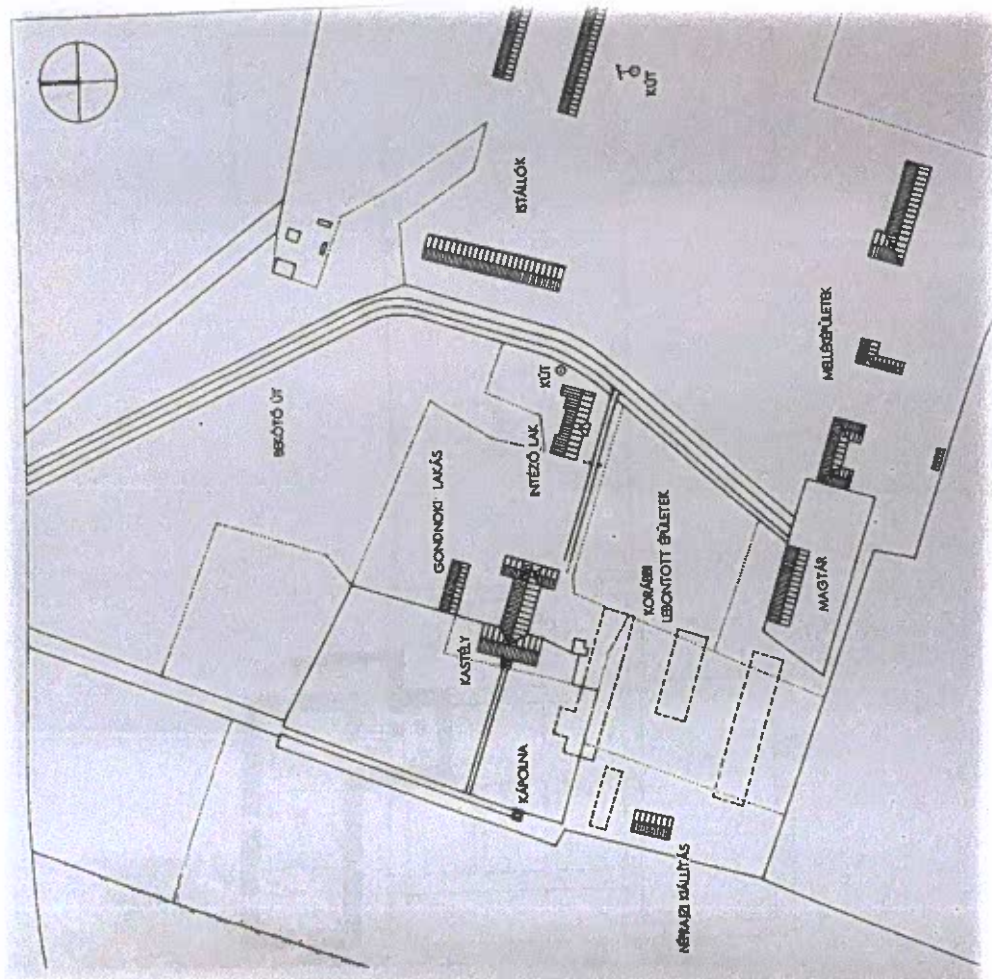
Képdokumentáció

1. kép Geisztcsákó elhelyezkedése, benne a Batthyány-Geist Kastély pozíciója

2. kép Csákópuszta a III. katonai felmérés szerint

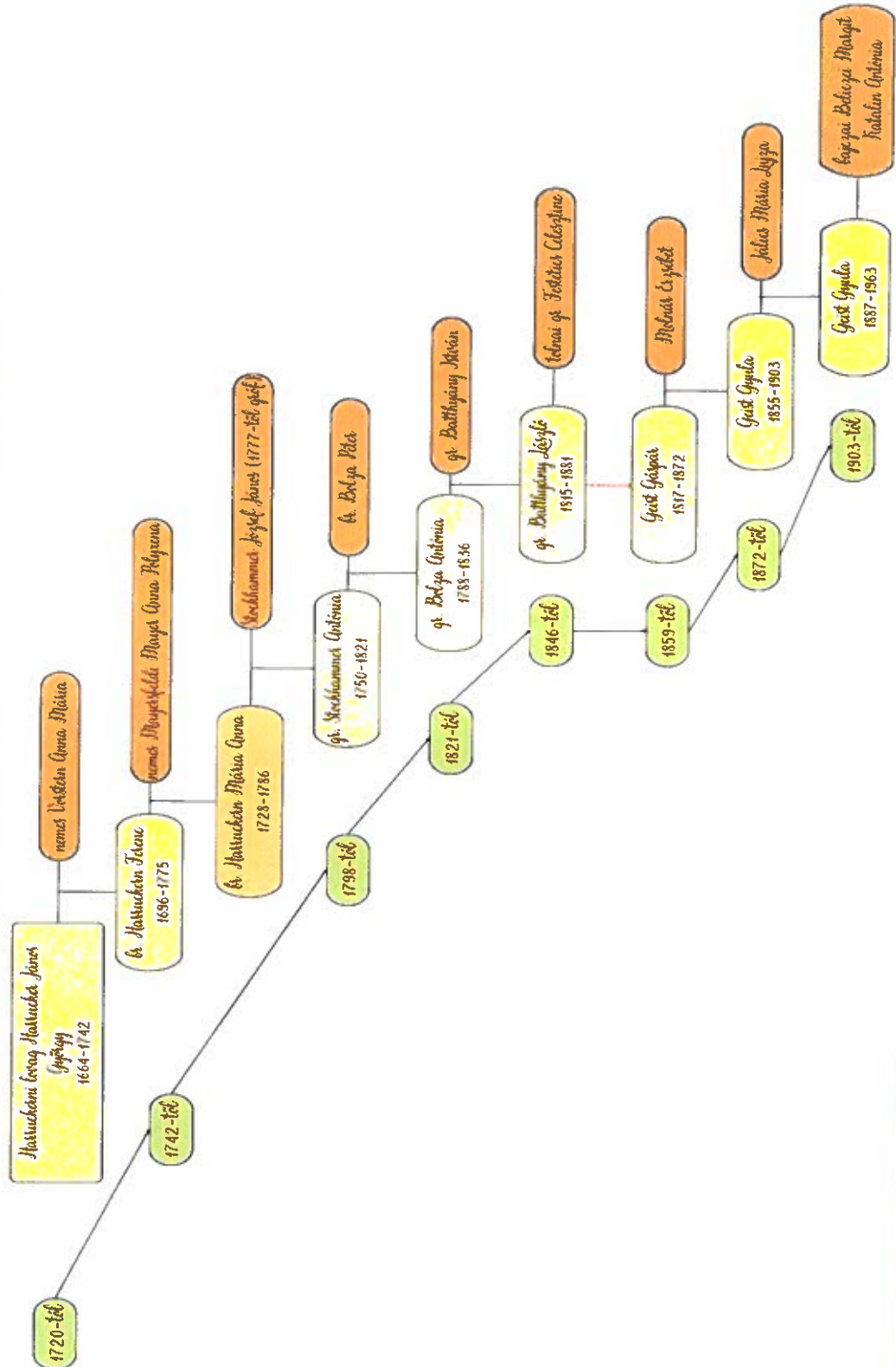

3. kép Nagymajor épületegyüttesének elhelyezkedése, a lebontott épületekkel együtt. 1990.

4. kép Nagymajori épületek elhelyezkedése, drónfelvétel napjainkban

Nagyeszéki majorság tulajdonosai 1720-tól

5. kép Nagymajor tulajdonosai 1720-tól a privatizációig

6. kép gróf Batthyány László (1815-1881)

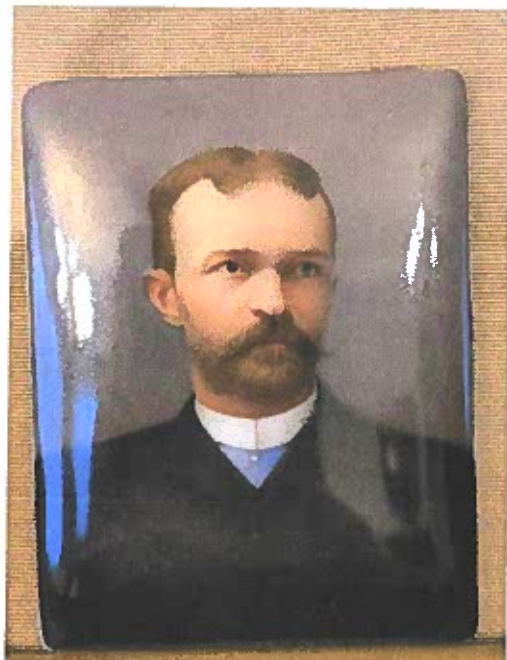
7. kép gróf Wenkheim Béla (1811-1879)

8. kép Geist Gáspár (1817-1872)

9. kép Petőfi István (1825-1880)

10. kép Geist Gyula (1855-1903)

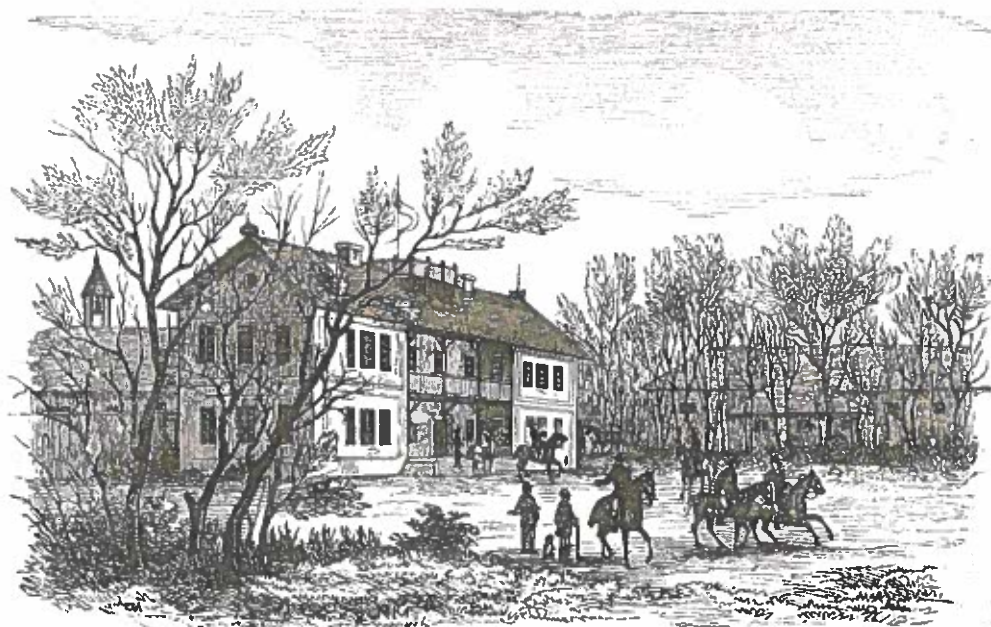
11. kép Geist II. Gyula (1887-1963)

12. kép báró Podmaniczky Frigyes

13. kép Andrassy Manó: A csáki vadásztanya, falkavadászat, 1857
Képeslap, Enciklopédia Kiadó, Budapest. Fotó: Gottl Egon
Forrás: <https://mek.oszk.hu/01900/01903/html/index1708.html>

14. kép Csákói vadásztanya - Délibáb képesnaptár 1857.

15. kép Vadász- és Versenylap 1857. 1 évfolyam 3. sz - A Csákói vadásztársulat kialakulása

C s á k ó.

I.

A vadásztársulat alakulásának rövid története; a helyiség tollrajza: 1851—1855-ki vadászatok *)

A magyar sportsmenek közül már 1850-ben többen kezdettek a vadászatok helyreállítása lehetőségéről beszélgetni. E multság utáni vágyódás kifejlődésnek indult s lassankint általánossá kezdett válni. A kivánság, a fogékonyság megvolt s csak ember hiányzott, ki a dolog élére állván, ezen eszmét megtestesítse, míg végre Wenkheim Béla b. személyében ez is fölmerült. A lovagias báró, ki semmitől a mi szép és nemes nem vonta meg pártolását, kit jellemeért mindenki tisztel, nyájas modoráért pedig, a ki csak ismeri, szereti is : volt az első, ki nemcsak a vadászat iránti hajlama, hanem azon meggyőződés által is vezetve, miszerint a vadászat a legbiztosabb eszköz a lótenyésztés emelésére, nemkülönben a lovagias bátorság kifejlesztésére, „Alföldi vadásztársulatot“ alakítandó, aláírási ívet nyitott, melly által 1851-dik év első felében a kezdet biztosítva is lön. Az ívet huszonnégyen irták alá, s elhatározták, miszerint a társulat számára helyről s kopókról kell rögtön gondoskodni, s így az alföldi vadászatot életbeléptették.

*) Ezen ismertetés, valamint a következő 1856-ki tudósítás is, kivonata egy terjedelmesebb cikknek, melly eredetileg lapjaink számára volt írva, melly azonban — lapjaink csak a f. év kezdetével indulhatván meg — sajtó útján elébb már közölve lön. Mindamellet az díóhéjba szoritva adni szükségesnek látta a csákói vadásztársulat közlönyének szerk.

Következett a másik s nehezebb feladat : a vadászat számára helyet találni. E nehézséget a derék Batthyány László gr. csakhamar megszüntette, egyszerű felszólításra minden kérés nélkül legnagyobb készséggel ajánlván föl csáki pusztáján két hosszú, 120 lóra való istállót, és saját pusztai szerény lakában s egy tiszti mellék-épületben 8 szobát. Most már csak falkáról s arról kellett gondoskodni, hogyan lehessen az egészet legkevesebb költséggel fenntartani. A falka september vége felé Angolországból megérkezett és már 1851 october 20-kán hangzott is annak vig esaholása a csáki rónán. A csáki puszta Békésmegye nyugati részében fekszik, Szarvashoz délkeleti, Orosházához kelet-északi irányban; távolsága Szarvastól mintegy 2, Orosházától $1\frac{1}{2}$, Gyulától 3, Aradtól pedig 8 órai hajtás lehet. A szomszéd tulajdonosok a vadászati jogot határaikban a társulatnak ingyen átengedvén, annak tagjai mintegy 70—80,000 holdnyi területen szabadon s bántatlanul vadászhatnak.

A vidék igen szép, a vadászat pedig a gyakran előforduló árkok ugrása és fasorokon való áttörés által előállt nagyobb s kisebb akadályok miatt érdeken nyer. A pusztát három sorban ültetett fasor szegi be; az átvezető három fűt pedig szintén fasorok és árkok által van a többi háttól elválasztva; a vadásztanyától déli irányban fekvő erdőcske, és a tanya körül magasra emelkedő faültetvények emelik a termékeny vidék szépségét. — 1851-ben itt vadásztak az alföldi vadászok először. October 20-tól kezdve tartottak a vadászatok december 3-ig, midőn a nagy hideg és beálló tél a társaságot eloszlásra kényszerítette. Volt mindössze 20 vadászat 11 fogással, a vadászatban résztvevő urlovasok száma 28, a vadászatra hozott mindenféle háttaslovaké pedig 69-re ment. Ugyanaz évben sikerült ifj. Batthyány István grófnak az első csáki vadászversenyt életbeléptetetheti.

1852-ben a tagok száma 34-re szaporodott, vadászat volt 34; — hajtattott 60, — fogatott 30 nyul; résztvett 42 urlovas, 106 különböző osztályu lovon. Ez évben sikerült egy kitünő jó falkának megszerzése, melly gyorsaságáról sebes falkának neveztetett. Az elébbeni évben vett falkában létező igen sebes kopók ebbe soroztattak s így történt, hogy a falkák egyenlők és igen jók is lévén, a vadászat érdeken kitünőleg nyert.

De a pusztának külseje is nevezetesen megváltozott. — Batthyány László gr. igen csinos külsejű, és belsőleg is nagyon czélszerűen felosztott házat varázsolt a régibb épületek mellé. A ház schweiczi izlésben épült, a nyugati oldalon mind földszint, mind pedig az első emeletben széles folyosóval ellátva; déli részét egész szélességében földszint az

ebéllő, az első emeletben társalgási terem foglalják el, többi részei apróbb szobákra osztvák, részint a vadászok, részint eselédek számára. Minden szoba, kettőt kivéve, melyeknek mindegyikében hárman laknak, két vadásznak ad hajlékot; minden szobának megvannak rendes tulajdonosai, kiknek arra kizárólagos joguk van. Ilyen szoba van az első emeleten hat, földszint öt, s azonkívül mind alól mind fölül egy-egy masszoba, úgy hogy a főépületben 24 vadász bír állandó lakással. A régi alházban 12-re van hely, s így 36 vendég számára a szükséges lakhelyről gondoskodva van. Az új épület földszete fölött emelkedik egy messzelátó, közepén árbocezelal, melyre lobogó, a társaság együttlétének jele, van felvonva. A kilátás e messzelátóról gyönyörű. Ezen épületeket a vadászegylet szabad használatára engedé át Batthyány László gr. Lehetetlen el nem ismerni, hogy a csáki vadászat létesülését, emelkedését, fejlődését csupán csak Wenkheim Béla b. erélyességének, de főleg Batthyány László gr. példátlan áldozatkészségének köszönheti.

1853-ban a részvények száma kettővel szaporodott s így a tagok száma a kijelölt számot, 36-ot elérvén, határozottatott : hogy ezentúl új tagot bevenni mindaddig nem szabad, míg a tagok egyike vagy másika kilépvén vagy elhalván hely nem nyílik. Ezen évben 32 vadászat volt 80 hajtással és 39 fogással; a vadászok száma 49, lovaké pedig 150. A falvak kiegészítése tekintetéből a társaság néhány pár új kopót hozatott Angolországból.

1854-dik évben nem volt a részvényesekben változás. Volt ez évben 36 vadászat, hajtattott 98, fogatott 61 nyul; urlovasok száma 44, lovaké pedig 145. Ez évben szintúgy mint az előbbiben sok vendég s azok közt több hölgy szerencseltette a csáki társulatot látogatásával, a nélkül azonban hogy ez utóbbiak a vadászatokban tényleges részt vettek volna.

Ezen évi vadászidő befejezésével végződött a régi és vette kezdetét az új aláírás. Az ujonan alakult társaság tagjai : Almásy Dénes gr., Almásy György gr., Almásy Kálmán gr., Almásy Zsigmond, Andrásy Aladár gr., ifj. Batthyány István gr., Batthyány László gr., Bolza gr. testvérek, Csekonics János, Csernovics Arsén, Döry Lajos, Festetics Géza gr., Inkey Zsigmond, Kárász Imre, Károlyi György gr., Károlyi Gyula gr., Károlyi Sándor gr., Keglevich Béla gr., Mitrowszky Wladimír gr., Orezy Andor b., Orezy Béla b., Podmaniczky Frigyes b., Prónay József, Rudnyászký Iván b., Simonyi Lajos b., Szálbek György, Szápáry Antal gr., Szápáry Gyula gr., Tomcsányi József, Tomcsányi Károly, Tisza Kálmán, Tisza Lajos, Wenkheim Béla b., Wenkheim László b., Wenkheim

Rudolf gr., Wenkheim Victor b., Zichy Aladár gr., s így számra 37-en. A részvények ára nevezetesen emeltetvén, a sz. Hubert napján tartatni szokott értekezlet elhatározta : hogy miután a társaság jövedelme csaknem még egyszer annyira szaporodott, mint mennyi ezelőtt volt, ne csak néhány pár új kopó vétessék, hanem a falkák számára czélszerű öl, mellette pedig a falkavezetőnek illendő lakás épüljön.

Midőn 1855-ben az alföldi vadászok Csákóra gyülekeztek, mindenki meg volt lepve az új épületek által. A ház közelében fekvő erdőskében emelkedik a kopó-ól s ezen túl a huntsman lakása. 1855-ben 28 vadászat volt, 63 hajtás-, 37 fogással. Vadászatban résztvevő urlovasok száma 45, a lovaké pedig 140.

Igazolták magokat Wenkheim Béla b. azon szavai, hogy e vadászatok a lótenyésztést emelik, s hogy ez a legbiztosabb eszköz a férfiaság fenntartására, mind pedig annak ébresztésére. Csak vadászatok által lehet a valódi jó félvér lovat a középszerű vagy éppen a rosztól megkülönböztetni: a vadászlovas ezen okból a jó lovat megbeesüli s annak illő árát megadni, de meg kérni is tudja, mi a lótenyésztőnek új ingert nyújt s éppen ez által emeli általánosságban a lótenyésztést. Hogy a férfias hátor-ság emelésére s illetőleg felélesztésére is a legbiztosabb eszköz a vadászat, azon csak is az fog kételkedni, ki nem tudja, miszerint farkasszemmet nézni a veszélylyel, annak bátran eléje menni, nevelni a férfit legszebb tulajdonát, a vészszeli bátor szembeszállást.

Csákónak csak két hiánya van; az első, a nyulak sokasága, miáltal sok szép vadászat rontatott meg; mert midőn a vadat a falka darab ideig hajtotta s az már lassabban kezd előtte haladni, olly vidéken hol sok a vad, megtörténik, hogy a falka előtt másik nyul ugrik fel, melly a falkát, büze (scent) erősebb lévén a hajtott nyulénál, maga után rántja: ha esetleg senki sem veszi észre, hogy a régi nyul lebukott s helyette új ugrott fel, s így a falka az új nyul nyomáról le nem ostromoztatik, az esetben a régi fáradt vad helyett új, friss erőben levő hajtatik s az ebeket szintén egy darabig maga után hurezolja. Azonban 1855-ben a nyulak megritkultván, illy eset, egy vadászat kivételével, nem fordúlt elő. A második hiány az, hogy kevés a róka; azonban a társaság mindent elkövet, hogy ezeket Csákón szaporítsa s így idővel a jumbor nyulvadászatot rókavadászattal cserélhesse fel.

A csákói vadászdíőnek három fényesb időszak a van : a lóverseny october hó utolsó vasárnapján, sz. Hubert és az ugrató verseny napja. Az agarászat sem hanyagoltatik el Csákón. 1851-ben az agarászat talán

nagyobb szerepet játszott, mint jelenleg; azonban most is kétszer szokott agarászat lenni hetenkint s ezen fölül van még minden évben egy agárdíjérti verseny is. (Vége következik.)

C s á k ó.

II.

Csáközi vadászat s akadály-verseny.

Régtől fogva nem járt annyira mostoha időjárás reánk vadászokra nézve, mint épen ez évben, s már is védnökünk sz. Hubert ellen, nem egy tréfás kikelés színhelyévé vált vadászlakunk. November 4-től 13-áig lóra sem ülheténk, a folytonosan dühöngő szélvész s a föld rendkívüli

56

szárazsága, lehetlenné tön minden vadászati kísérletet. Végre, november 12-én este felé, sűrűn aláhulló eső kezdé deríteni a lehangolt vadászlovások arcvonásait s már is nagyokat remélénk.

A következő két napon szép hajtásaink valának, bár a nyom még sen volt tökéletes a folytonosan tartó hideg szél miatt. Örömmel tapasztaltuk e napok egyikén, — midőn az endrődi tanyák között, egy fallal kerített udvaron fogtuk el a nyulat, — miszerint földnépünk ellenszenve a vadászat iránt enyészni kezd, s azon hit, hogy mi vadászok semminemű kárt nem okozunk, mindinkább meggyökeresedik.

Szívesen üdvözlének a jelenvolt gazdák, s készséggel, mondhatni indulatos kedvvel mutatak meg falkavezetőnknek a vad bújó-helyét. Nehány, mindnyájunk egészségére kiürített pohár bor, fejezé be ez érdekes vadászati jelenetet.

Különösen a 14-én lovagolt vadászat elégite ki mindenkit, hosszas s változékony volta miatt; nehány haszontalan s folyvást csavargó komondor, — e flagelluma minden rendszeres vadászatnak, — tette lehetlenné a vad elfogatását s csökkenté az napi gyönyörünket. 14-én este, hó borítá az alföld kedves síkját, — nem meheti tehát végbe 15-én, mint az előre kitűzött napon, az akadály-verseny. A társaság nyughatatlankodván, elhatározá, a hó daczára is, kiindulni a falkák egyikével, — kevés idő múlva hazatértünk, sikert nem aratva.

16-án, miután a hó lassanként olvadni kezdé, tartatott meg az akadály verseny.

Három angol mérföldnyi távolságon, 16 különemű akadály, u. m.: árkok, sövények, nádból font karámok, kettős sövények valának elhelyezve; — a föld minősége, az elolvadt hó után, igen jóvá vált s légysége következtében, csak még inkább kipróbálá a lovak nemes tulajdonait.

Kevéssel 10 óra után, indult el 6 ló, mellyek e következő rendben érkezének célhoz: Batthyány László gr. ez. h. „Irne-boy“, lovasa Batthyány Geyza gr. 5. Simonyi Lajos b. p. h. „Vanda“, lovasa a tulajdonos. 2. Wenkheim Rudolf gr. p. k. „Ilka“ lovasa Beniczky Ferencz. 3. Prónay József s. h. „Bibor“, lovasa a tulajdonos. 4.

Az egész verseny, tekintve az akadályok nagyszerűségét, (az egyik kerítés magossága négy, a legnagyobb árok belső világossága tiz lábnyi vala), valamint a lefutott tér hosszúságát, igen szépen lovagoltatott; Irneboy, mindamellet, hogy a nádsövényen keresztül fejre bukott, könnyen nyert. — Gróf Batthyány Geyza p. k. „Sweet“, megsokalván a mély földet, lovasa gróf Keglevich Béla nagy szomorúságára, kénytelen volt

kissé elmaradni; — gróf Szápáry Gyula p. h. „Lionel“, lovasa Szápáry Iván gr. a harmadik árkot ugratván, ketté törte keresztcsontját; ott helyben kelle leszurni a hü és sok jó szolgálatot tett állatot.

E szomoru baleset, vala egyedül képes, e nap dicsőségét homályba borítani.

November 17. és 18-kán valának még érdekes napok, különösen a 18-ki, melly egyszersmind az idei évszak utolsó napjának mondható. Reggelre erős fagy szomoríta meg mindnyájunkat, — délután kissé felengedvén, csak s egyedül falka-vezetőnk unszolására, indultunk ki kilenczen kisebb falkánkkal. Elkerülendők, illy hideg időben a hosszas keresést, a major melletti ültetésbe eresztők falkánkat, s lám, alig egy pereznyi keresés, nyomozás után, gyönyörű róka ugrék ki a falka közül s halad odább, mitsém gondolván üzőivel. Kis kutyáink azonban, szélsébséggel követték ellenöket, s három és fél angol mérföldnyi hajtás után, egyenes vonalban, megállapodás nélkül, Wenkheim Antal gróf csorvási száraz malmában fogták el a ravasz állatot.

Miután ez volt a 9-ik Csákon hajtott, de első rendszeresen elfogott róka, mindenki képzelheti a jelen voltak lelkesedését; a meglepetés s öröm annyira nagy s váratlan volt, hogy első perezben szinte nem valónak tetszett. Szívből sajnáltuk, hogy csak olly kevesen vettünk részt e rendkívüli élvezetben. Mért is, általános szabályként e szavakat írja naplója felibe minden vadász-lovas :

Bár mi idő van, lóra ülünk ha mozdul a falka.

A falka vezetőnek kúrtharsogása, legyen parancs szavunk!

Ez élvezetteljes nap berekeszté idei vadászataink sorát, mert már 19-én reggelre s azontul, hó és fagy válták fel egymást. November 22-én bucsuztak a társaság utolsói a csáki vadásztanyától, — azon óhajtással, vajha jövő évben kedvezőbb időjárással lepné meg hü lovagjait szent Hubert!

A CSÁKÓI AGARÁSZAT.

Ill. Orczy Béla emlékező rajza.

17. kép Csáki agarászat – báró Orczy Béla rajza

Csákói vadászatok és díjagarászat.

Csákó, november 28. Hallgattam eddig azon édes és biztos reményben, hogy majd később annál többet és érdekesebbet mondhatok; de mi tagadás benne, ismét csak csalódás és csalódás a mi bajunk, azon baj, melly most már 4 év óta úgy látszik minden gazda és vadász ellensége. Ugyan is két hét óta fagy borítja az alföld síkjait s e hosszú időköz alatt csak ötször dolgozhatott a falka, — kétszer igaz nagyon kitűnő, de ismét háromszor épen semmi sikerrel.

Tekintve a lovak és lovasok számát, valamint kis falkánk kitűnő jó állapotát, ez idény a legfényesebbek közé sorozható; 80 jobbnál jobb vadászló disztí a csákói istállókat; 12—20 lovas jelen meg naponként a vadásztéren, a jobb és szebb reményektől lelkesülten. Legjelesebb vadászistállóval birnak: gr. Festetics Géza és Kárász Imre — mind a két istálló nem csak kitűnő jó, de kitűnő szép lovakat is mutat fel, az előbbinek előnye különösen még az, hogy mind saját méneséből valók ama kitűnő állatok.

Mind a mellett, hogy a vetésen nem épen legjobb a talaj és lehető legrosszabb a szimat: eddigelé nem csekély szorgalommal dolgozott a társaság, nem ritkán rendkívüli sikert aratva, különösen a mély földben lovagolt vadászatok alkalmával. October 15-étől kezdve volt 30 vadászat s ezek alatt 45 fogás; e számból mondhatni, hogy volt 9 kitűnő szép vadászat s az utolsó hetet kivéve e leglágyabb és legkellemesebb talaj; — gyönyörűség volt végig nyargalni árkok szabdalta síkjainkon.

A társaság nagyobb része bizton remélve, hogy december elején ismét megjavul az időjárás, együtt marad s csak dec. közepe felé fog oszlani, midőn majd a falka innen Pest felé indul. A falkának Pesten telelése biztosítottván, ezzel úgy hisszük elhárítottunk ismét egy akadályt azok ellenében, kik fővárosunkban elég időtöltést találni vagy nem tudtak, vagy nem akartak.

A tennap véghez ment agárverseny eredményét im ezennel közlöm. — Díj: b. Podmaniczky Frigyes tiszteletdíja; tét 3 for. a tétössz az első és a második agár közt oszlik meg.

Futottak:

B. Wenkheim Béla t. sz. Pille	}	Pille visszavonott.
B. Podmaniczky Frigyes cz. sz. Kisasszony		
Geist János f. sz. Cziczke	}	Fürge.
Farkas Gábor v. sz. Fürge		
Vecsey Sándor t. sz. Cziczke	}	nem érvén nyúljokat, mindkettő elejtetett.
Gr. Károlyi Gyula h. sz. Pompás		
Gr. Károlyi Gyula v. k. Longrange	}	Holló
B. Podmaniczky Frigyes f. k. Holló		
Kárász Imre f. k. Hattyú	}	Holló.
B. Wenkheim Béla t. sz. Ivy		

Holló 15 hónapos kankölyök lön tehát a nyertes, ugyanazon fajtából, a melyből van a Csárdás és a Kisasszony; megjegyzendő azonban, hogy az utolsó futás alkalmával Ivy mint első menván rá hatalommal a nyúlra, az első vágás utáni for-

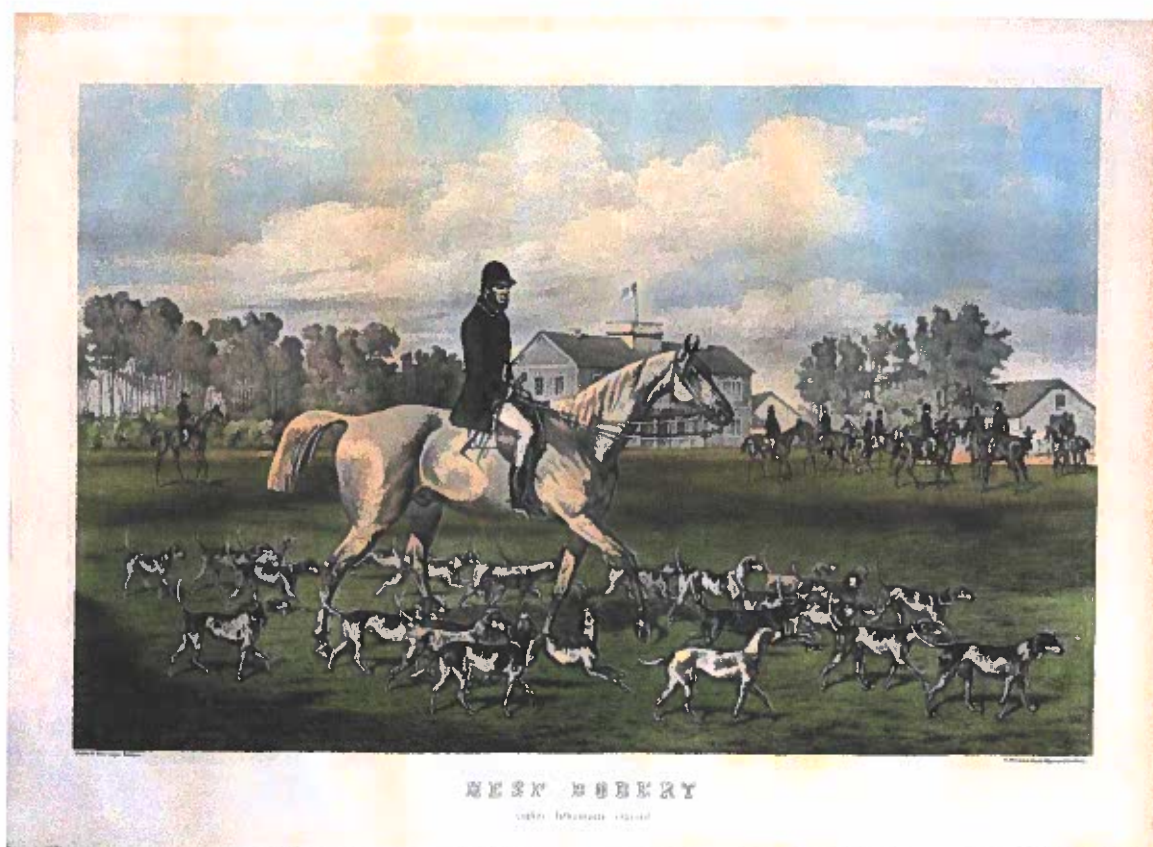
dulón elbukott, mi által nagy előnyt nyert eléggé szorgalmas, de nem annyira sebes versenytársa.

Az agarászatot a legszebb lágymeleg idő s könnyed porhanyós talaj kellemsé, 24 lovas pedig diszessé tevő. Haza felé indulván a bevégzett díjfutások után liberális agarászatra eresztők le mind a tiz kutyát, mellyek közt Kisasszony nem feledkezvén meg régi dicsőségéről, az első nyúl után hatalommal vált ki s felkapta azt; mindenki sajnálta, hogy gr. Károlyi Gyula kitünő agara Longrange sántasága miatt nem dolgozhatott úgy, a mint ezt más alkalommal szokta tenni.

B. Wenkheim Béla jövő évre egy Csákon tartandó nagyszerű országos díjagarászatot indítványozott s indítványa b. Wenkheim Lászlónak az agarászat rendezését illető javallatával egyhangúlag elfogadtatván, azonnal szép összeg lőn aláírva a díjak megszerzésére, mellyek értékét legalább ezer forintra ohajtanánk vinni s mellyekre nemzeti életünkkel egybeolvadó tárgyakat fognak az ahoz értők kiszemelni

Közelebb többet és bővebben e nemzeti díjagarászatról, mellyen reméljük ott lesz Fejér, Pest, Heves, Szabolcs, Bihar és Bács, legjobb agaraival.

B. P. F.

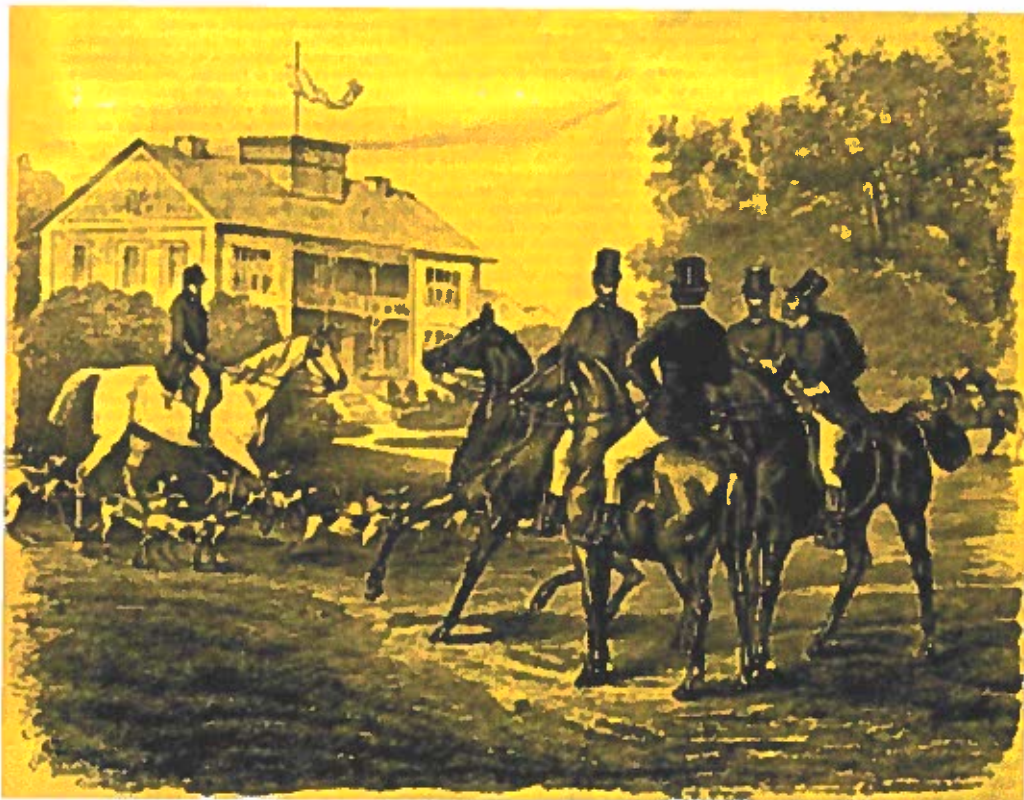
19. kép Hesp Robert a Batthyány-Geist kastély előtt agarakkal, háttérben a később lebontott istálló és agárház épületei is látszanak

20. A Batthyány-Geist kastélykert felújítását megelőző kertrégészeti alkalmával előkerült kutya bárca

21. kép Versenydíj

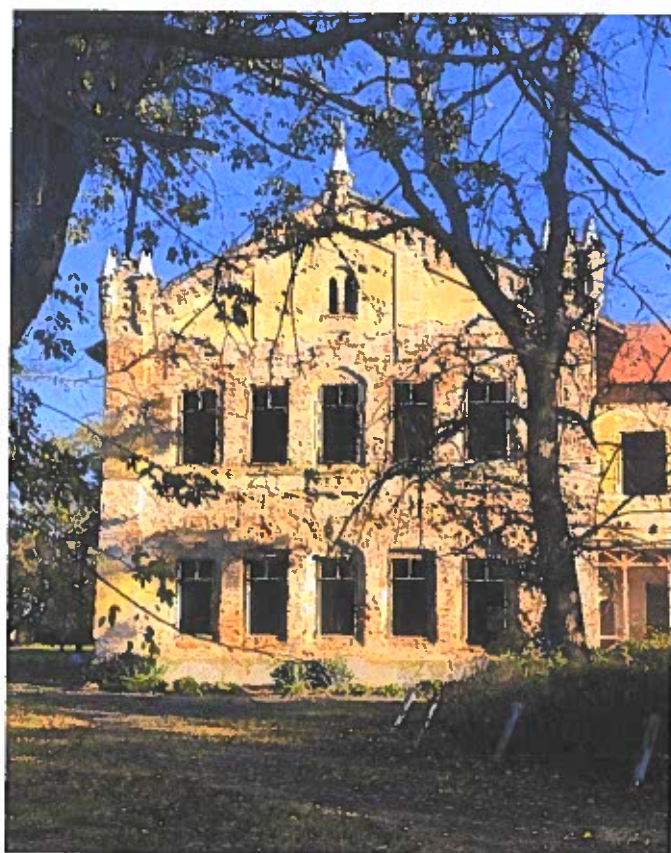
22. kép Csákói vadászat - "Vasárnapi ujság" - 1885.

23. kép Csákói falkavadászat – jobbról gyalog Geist Gyula

24. kép Kastély déli oldala az 1930-as években

25. kép Kastély déli oldala 2023.

26. kép Svájci stílusú épületrész díszkúttal – Tisztartói kúria

27. kép Drónfelvétel a kastélyról napjainkban a tisztartói kúria felől (keleti oldal) díszkút, gondnoki lakás jobbról

28. kép Battyhány-Geist Kastély nyugati bejárat, vasoszlopos aláhajtóval 2015.

29. kép Kastély nyugati bejárat napjainkban

30. kép Intézői lak/ Petőfi-lak és kert napjainkban – Forrás: Oláh Péter

31. kép Jézus Szíve Kápolna felújítás után, az újraszentelés napján

32. kép Jézus Szíve kápolna előtti emlékkövek

33. kép báró Eötvös József, Tisza Kálmán, báró Podmaniczky Frigyes emlékköve a kápolna előtt

34. kép Gazdatatiszti lak

35. kép Csoportkép a cselédszállás előtt, kúttal

36. kép "Batthyány-fa" háttérben díszkút

37. kép "Batthyány-fa" emléktáblája koszorúzás után

38. kép Emlékkő az Alföldi Vadásztársulat alapítóinak nevével

39. kép Emlékoszlop Petőfi István emlékére 2022.

40. kép Díszlövés Petőfi István emlékoszlopa előtt 2022.

41. kép Petőfi István „Piczi” nevű magyar agaráról mintázott szobor, ma a Kondorosi Csárda előterében tekinthető meg

42. kép Országos Agarászegyesület tagjai a kastély előtt 2020.

43. kép Vadászkürtös térzene a díszkút mellett 2021.

44. kép Magyar Elöltöltő Fegyveres Lövészek Szövetségének fegyverbemutója 2022.

45. kép Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány vadászkiállítása a földszinti teremben

BÉKÉS MEGYEI VADÁSZSZÖVETSÉG

5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.

Telefon/fax: 66/321-234

TÁMOGATÓ LEVÉL

Alulírott, Zuberecz Tibor, a Békés vármegyei Vadászszövetség fővadásza támogatom a Kondorosi Települési Értéktár azon javaslatát, hogy az *„Alföldi Vadásztársulat, a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”* települési érték, felvételt nyerjen a Békés Vármegyei Értéktárba.

Támogatásomat azzal indokolom, hogy vadászati hagyományaink szempontjából e társulat tekinthető a modern kori magyar vadásztársaságok legelsőjének. Noha a vadászatok nem fegyverrel történtek (hiszen 1849 után ez nem volt lehetséges), az egyesület tagjai ütemterv szerint (Szent Hubertusz napjától kezdődően) magyaros egyenruhában (zsinóros dolmány, pörge kalap, oldalt varrott csizma) és rendszeres tagdíj megfizetése mellett gyakorolták sportemberi és honfiúi hivatásukat. A korszerű társulati működés mellett itt rendezték meg az ország első Országos Agárversenyt is 1860-ban, mely e napjainkig élő nemes versengés jogelődjének tekinthető. Az agárászat és kopászat mellett olyan – nemzeti jelentőségű – ágazatok is lendületet kaptak, mint például a lótenyésztés, legyen szabad csak utalnom a Geist-család meghatározó szerepére a lovassport és a nemesítés terén. Nem utolsó sorban pedig: a vadászatokhoz (akár hagyományos, akár fegyveres vadászatokról légyen szó) vad szükségeltetik; ezt pedig csakis magas szintű vadóvással és vadgazdálkodással lehet megteremteni. E feltételek megteremtéséhez Kondoros (és benne Csákó) vadgazdálkodói minden korban, minden körülmények között becsülettel helyt álltak!

Mindezeket figyelembe véve, kérem *„Alföldi Vadásztársulat, a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”* Békés Vármegyei Értéktárba történő felvételét!

Vadászüdvözlettel:

Zuberecz Tibor
vármegyei fővadász

Békéscsaba, 2024. január 15.

TÁMOGATÓ LEVÉL

Alulírott Paluska Zoltán az Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány kuratóriumi elnöke támogatom a Kondoros Települési Értéktár azon javaslatát, hogy az **„Alföldi Vadásztársulat, a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”** települési érték, felvételt nyerjen a Békés Vármegyei Értéktárba.

Támogatásomat Zuberecz Tibor megyei fővadász kicsit módosított szavaival indokolom.

Szűknek érzem a vadász zubbonyt, ha azokra a bátor hazafiakra gondolok, akik nem engedve a 48-ból, a csáki vadásztanyán gyakorlatilag előkészítették a kiegyezést, meghatározva a haza további sorsát.

Szavaim igazolására gróf Andrássy Manó és gróf Erdődy Rudolf könyveiből idézek:

- „Egy 1850-ben Csákon megtartott agarászat alkalmával az ott egybegyűltek elhatározták, hogy kopókat hozatnak, és Alföldi Vadásztársulat név alatt tömörülnek. Ez sikerült is, és 1851. október 16-án volt az első vadászat megtartva. Később heti hat alkalommal vadásztak a 80.000 holdas kiváló vadászterületen. Csáki a hon legjobb bajnokait számítja kebelében, mintaiskolája a magyar fészteren, lovagias, hazafiúi szeretetnek, kiállítási helye a győztes lovaknak, agaraknak, kopóknak, és valódi eleven raktára a nyulaknak.”

Eddig a méltatás Csákiról. S ha ennek kapcsán csak annyit jegyzünk meg, hogy 173 éve a történelmi Magyarország mértani középpontjától alig pár mérföldnyire, elsőként alakult egy vadásztársulat, melynek tagjai rendszeres évi ütemterv szerint, kötelező tagdíj fizetése mellett, magyaros egyenviselésben üzték a vadat – már ennyi is bőven elég. De ha hozzávesszük azt, hogy ez az egyesület volt az, amelyik megkísérelte a szabadságharc bukása után a nemzetet bénító fásultságot és félelmet lerázni, és az itt lovagló hazafiak és leszármazottaik 5 miniszterelnököt, számos minisztert és számtalan belső tanácsost adtak a hazának, akkor úgy gondolom, hogy Csáki nemcsak minden magyar vadásznak, de minden magyar embernek is megbecsült emlékhelye lesz a későbbiek során.

Úgy gondolom, hogy az „Alföldi Vadásztársulat, mint a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársasága” Kondoros és Békés vármegye értékei között, kiemelkedő szerepet tölt be.

Mindezeket figyelembe véve, kérem **„Alföldi Vadásztársulat, a történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársulata”** Békés Vármegyei Értéktárba történő felvételét!

Tisztelettel

Paluska Zoltán

kuratóriumi elnök

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott, Kozsuch Kornél a Kondoros Települési Értéktár Bizottság elnöke, hozzájárulok, hogy a benyújtott teljes dokumentációt a Békés Vármegyei Értéktár Bizottság felhasználja és nyilvánosságra hozza.

Kondoros, 2024. 01. 12.

Kozsuch Kornél

elnök

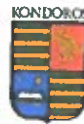
Kondoros Települési Értéktár Bizottság

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Rigler Ivett a Dérczy Ferenc Könyvtár és Közösségi Ház intézményvezetője hozzájárulok, hogy a Dérczy Ferenc Könyvtár és Közösségi Ház helytörténeti archívumában lévő dokumentumokat, valamint az általam készített és a Települési Értéktár Bizottság elé benyújtott dokumentumot a Kondorosi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, és a Békés Vármegye Értéktár Bizottság nyilvánosságra hozza.

Kondoros, 2024. 01.12

KONDOROSI KÖZÖS ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL
5553 Kondoros, Hősök tere 4-5.

Tel.: +36-66-589-300; Fax: +36-66-589-302; web: www.kondoros.hu; polhi@kondoros.hu

Tárgy: Jegyzőkönyvi kivonat

Ügyintéző: Fábri Mátyásné

**Kivonat a Kondorosi Területi Értéktár Bizottságának
2023. december 04-án megtartott ülésének jegyzőkönyvéből:**

22/2023.(XII.04.) sz. KTÉB. határozat

Kondorosi Települési Értéktár Bizottság javasolja "Alföldi Vadásztársulat, a Történelmi Magyarország első bejegyzett vadásztársasága", címmel felterjesztett érték felvételét a Kondorosi Települési Értéktárba, mint kulturális örökség.

A Bizottság felkéri elnökét, hogy a döntés közzétételéről és a felterjesztő értesítéséről, valamint a Békés Megyei Értéktár Bizottság elnökének tájékoztatásáról gondoskodjék.

Határidő: értelem szerint

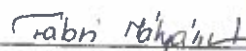
Felelős: Kozsuch Kornél a bizottság elnöke

Kozsuch Kornél sk.
elnök

A kivonat hiteles!

Kondoros, 2023. december 05.

Fábri Mátyásné
igazgatási előadó

